

Cesta k dokonalosti

KVĚTOSLAV
MINAŘÍK

CESTA K DOKONALOSTI

Vydavatelská řada PŘÍMÁ STEZKA
Svazek 5

CANOPUS

Květoslav Minařík

CESTA K DOKONALOSTI

Praktická psychologie

CANOPUS
Praha 2012

© Květoslav Minařík 2012
ISBN 978-80-87692-31-8

CHARAKTERISTIKA CESTY K DOKONALOSTI

Květoslav Minařík vysvětluje duchovní nauky v každé ze svých knih z jiného aspektu a jiným způsobem učlenění látky, aby tak duchovní nauku lépe zpřístupnil širokým vrstvám lidské společnosti.

Tato kniha, „Cesta k dokonalosti“, má metodickovýchový charakter. Podává návod, praxí ověřený, jak správně postupovat při proměně bytosti – především v její psychické oblasti – na cestě k dokonalosti. Zároveň upozorňuje na nebezpečí, kterým je nutno se vyhnout. Proto dává pokyny každému přístupnou formou aforismů a jejich vysvětlením jak správně ve smyslu poznej sebe sama = gnothi s' auton = scito te ipsum zaměřit jednotlivé složky psychické oblasti. Vždyť jenom takovým způsobem lze získat orientaci ve vlastní psychické oblasti, jejíž jednotlivé složky jsou individuálně kvalitativně odlišné a uplatňují se automaticky a ve vzájemné návaznosti jednotlivých složek.

Do této automatiky má člověk zasáhnout soustavným sebezpozorováním, sebekontrolou a sebeovládáním, kladnými zásahy vůle ve smyslu sursum corda = vzhůru srdce. Extrovertovaný, do světa zaměřený člověk, se tímto způsobem stává správně a kladně introvertovanou bytostí, která má možnost a předpoklady vyhnout se introverzi nesprávné, jež je v různém stupni psychiatricky zabarvená. Psychická oblast je velmi křehká; při správné její výchově je nutno postupovat velmi obezřetně a nelze si dovolit lecjaký nesprávný zásah.

Psychické složky totiž představují velmi jemné energie, vázané na určité struktury lidského organismu, které je potřeba správným pozitivním zaměřením a zásahy vůle uvádět

v harmonický celek; to vyžaduje cílevědomý sebevýchovný zásah do jejich vzájemného neuspokojivého a disharmonického poměru. Jsou to také síly osudového významu, jež se řídí určitými zákonitostmi a jejich projevy mají odraz v celém lidském organismu.

Manipulace s psychickými složkami je tedy vlastně manipulací s jemnými a subtilními energiemi vázanými na struktury lidského organismu, především na centrální nervový systém (to znamená mozek, mozkový kmen a míchu s jejich zapojením přes periferní nervový systém), neuroendokrinní, endokrinní a ostatní biologické spoje, na celý organismus člověka, který je grandiózní souhrou biochemických, biofyzikálních a bioelektrických pochodů. Všechny tyto pochody se řídí biologickými zákonitostmi a ty má člověk ovlivňovat jen kladnou a harmonickou psychickou náplní.

Kniha je velmi cennou pomůckou při výchově a sebevýchově k vnitřní harmonii psychických složek až k dokonalosti ve smyslu duchovních nauk, které zahrnují velká náboženství. Slučuje kladné prvky jejich cesty k dokonalosti v jednoduší výchovný celek, ověřený vlastní celoživotní praxí autora a podaný zde srozumitelným a přístupným způsobem k pochopení dnešním lidem dobré vůle.

V Brně v létě 1990

Doc. MUDr. Antonín Bajer

PŘEDMLUVA

Tento spis, *Cesta k dokonalosti*, pojednává o jógické výchově. Napsal jsem jej už před třiceti lety na žádost přátel, abych napsal co nejstručnější příručku o józe, která by jim umožnila kontrolovat svůj postup v jógickém úsilí. Když se pak ukázalo, že je tato příručka tak stručná, až se stává těžko srozumitelnou, došlo k tomu, že jsem její věty očísloval a přidal k nim komentáře. To tedy autor komentoval sám sebe.

Nikomu se to však nezdálo závadné a tak vznikal spis, který jsem zařadil jako třetí do edice *Přímá Stezka*; tato edice již byla zastoupena knihou *Přímá Stezka*, která vyšla v roce 1939, a knihou *Vnitřní smysl Nového Zákona*, vydanou v roce 1945.

Třetí svazek již vyjít nemohl. Protože však jóga mé známé nepřestala zajímat ani v tak dlouhém mezidobí, vznikly po *Cestě k dokonalosti* i další spisy, o nichž se zmiňuji již nyní proto, abych řekl, že je zamýšlím vydat v téže edici jako uveденé knihy. Pojednávají sice stále o témž předmětu, ale na různých úrovních intelektuálního pojetí věci.

Při popisu této jógické metody jsem se nemohl vyhnout vyjádření světového názoru jóginů, jejich filozofickému pojetí vzniku světa, které je naprosto odlišné od pojetí běžného. Mluvím o bozích, duchách a démonech a pak hlavně o „vývoji tvorů involucí“. Na vysvětlení však mohu říci, že jsem tento světový názor, toto filozofické pojetí světa, nepřejal z příruček o jógické výchově, ale právě touto výchovou jsem k němu dospěl ve shodě se všemi, kdo se jógické výchově podrobili.

Při zřikání se světa, jež předepisuje jógická nauka a jež nutně vede k introverzi, denní vědomí postupně opouštělo periferii bytí; ve vnějším pojetí je tím míněn smyslový svět, kdežto

v psychologickém pojetí všech duševní život. Opouštěl jsem vrstvu za vrstvou, až jsem již dále pokračovat nemohl, protože jsem došel až na konec „složeného světa“ a dotýkal se absolutna.

Pak teprve jsem zjistil, že se centrum všeho, absolutno, pro svůj potenciální vnitřní pohyb chová jako cosi živého, co se vymezuje obdobou prostého sebeuvědomění; když se posléze vymezí, začíná se proces, zvaný tvoření. V jedné tzv. objektivní linii v univerzu začínají vznikat hvězdné mraky, mlhoviny a hvězdné systémy, kdežto v druhé linii něco, co je živá příroda, tvorové v příslušné fázi vývoje. A tvorové následkem postupné degenerace nebo vývojového procesu involucí získávají stabilnější a stabilnější formu, až se stávají podobnými nám, lidem, ale dosud nemají hmotná těla. Ta totiž získávají až v další fázi involučního procesu, kdy se náhle prolínají nebo vetkávají do chlupatých těl evolucí se vyvíjejících živých organismů; tím vznikají tvorové, kteří v sobě nosí potenciální vědomí o svém prapůvodu.

Nebo je snad možné, aby se v nás tento prapůvod všeho mohl tak silně ozvat, když bychom pocházeli odkudsi z minerální oblasti, která se postupně modifikovala až na živou hmotu, postupně se intelektualizující až k nejvyššímu stupni inteligence?

V přírodovědeckém pojetí původu a vývoje tvorů je příliš mnoho nejasností. Z hlediska toho, kdo kázní zřikání narazil denním vědomím až na stav absolutna, není důkazem směru tohoto vývoje ani to, že např. vývoj lidského zárodku až k foetu prochází znaky kategorií jiných, méně vyspělých tvorů než lidských.

Dalo by se říci, že se příroda příliš nenamáhala, aby vytvořila nebo si vymyslela velmi mnoho kategorií jevů. Ale obecná příbuznost těchto kategorií tu jistě je. Leží na dně té části živé hmoty, která je hmotou míšní nebo mozkovou. Tam je původní idea jevů kosmu uložena a izolována v potenciálním nebo

latentním stavu. Kosmos sám se jóginům jeví jako živý tvor, budující jednotlivé jevy stvoření – své vnitřní fyzické orgány – idejemi, které se pak staly těmito potenciálními kategoriemi živých tvorů.

Vesmír je velká iluze. Kdyby nebylo prostoru, oné podezřelé dimenze empirického světa, byla by tato iluze průhlednější. Bylo by jasné, že makrosvětém virů jsou těla živočichů, jejich makrosvětém snad galaxie atd. atd. Zda má galaxie jakožto soustava hvězdných systémů také svůj makrosvět, by se dalo z předešlého předpokládat. Tu se však člověk musí již zastavit, zahodit všechna svá měřidla a nazírat na všechno jako na nesmysl, na klam, který nám vykouzluje dimenze zvaná prostor. Nebo snad nemám pravdu? Vždyť jsem přece zcela rozvážně „odloupával“ z kompaktního útvaru, zvaného denní vědomí, jednu kompletní dimenzi za druhou, až již nebylo co odloupávat, neboť poslední „dimenze“ už neměla žádné ohraničení. Co jsem měl dělat ještě potom? Vzít kladívko, poklepat na kámen a říci si, že toto je jediná pravá skutečnost?

Když jóginové dosahují hranic jevového skutečna, vytvářejí zcela samozřejmě a bez vzájemné domluvy filozofii o vývoji živých tvorů involucí. Nezájímá je, zda povšechně degenerující řada jevů, vstupujících do jejich obzorového pole jako řada vesmírných tvorů (z hlediska našich smyslů jsou to jacísi duchové), se s chlupatými těly živých hmot, vyvinutých evolucí, spojila za účelem vytvoření bytostí hledajících svůj původ. Nebo zda tato chlupatá těla asimilací jemnějších fyzikálních substancí dechu dospěla do stavu evidentně se uvědomujících bytostí, které potom zvláštním způsobem začaly tušit stav absolutna. V každém případě postupné odkládání slupek tvořících vždy určitou vrstvu vědomí, a tím vždy jeden kompletní svět každé jednotlivé bytosti, vede k tomu, až již žádná slupka nezbuďe, a proto začne svítat absolutno. To právě vede k odlišné

teorii vzniku živých tvorů, než jakou nám předkládá přírodověda.

Tím jsem tedy naznačil cestu k filozofickému pojetí vývoje bytostí involucí, o němž mluvím v tomto spisu. Na základě toho si pak činím nárok na uznání teorie vývoje bytostí involucí stejně, jako si přírodověda činí nárok na uznání teorie vývoje bytostí evolucí. Ostatně text nabízí důkaz. Je obsažen v opakovatelném přímém poznání, jehož se dosahuje cestou oprošťování a tím i očišťování vědomí postupnou izolací já od světa až k dovršení odstupů hlubokou askezí. Za těchto okolností bude totiž každý také odstraňovat ze svého vědomí jednu vrstvu reálného a evidentního světa za druhou, až dosáhne absolutna. Když narazí na tuto zeď skutečného světa, pozná, že už před ním neleží žádná další poznatelná země.

Říkám však ve spisu, že poznání tohoto druhu je jen vedlejší produkt mystické snahy. Primárním produktem proto je a zůstává jenom odstranění otroctví a strasti na jedné straně a evidentní zjištění, že bylo dosaženo vykoupení, na straně druhé. A právě aby bylo dosaženo tohoto zjištění, byla tato kniha napsána.

Dalším důležitým důvodem pro napsání této knihy bylo to, jak toužící lidé chápali mystickou disciplínu, jejíž pomocí chtěli řešit strasti svého života. Chtěl jsem jim říci, že životní strasti není možno řešit pochybnými metodami takové mystické praxe, která si všímá pouze mysli. Chtěl jsem jim říci, že více záleží na přetvoření jejich bytosti na úrovni mravní, to je na úrovni sebepocitování a sebeuvědomování, kde vlastně je kořen problému strasti. To zde chci zdůraznit, aby nikdo nedělal marnou práci tím, že na různě porušený stroj života, na přirozený stav svého bytí, navěsí okrasné pentličky mentální nebo fyzické snahy. Tou první byla již před druhou světovou válkou propagovaná a dodnes prováděná laická mystika a druhou je nyní tzv.

hathajóga, z níž vlastně byla vyňata pouze jedna část, chápaná zpravidla jako tělocvik. V obou případech jsou totiž lidé sváděni na scesti. V prvním případě tím, že se jejich myšlení může stát ještě odtažitějším od života, než tomu je u běžných snůlků, a ve druhém, že se slibované výsledky nedostaví.

Proto jsem od praxe, již v tomto spisu uvádím, nemohl oddělit její filozofickou část, světový názor jóginů. Jsem si příliš dobře vědom toho, že každé úsilí musí být filozoficky motivováno, jinak mu chybí start i cíl. A dokládám znovu: filozofický názor, že se lidské bytosti vyvinuly involucí, je plodem mystického úsilí nebo kázně, která vede k odbourávání psychické nadstavby bytí umlčováním nebo zastavováním mentální činnosti v první fázi a umlčováním nebo zastavováním všech psychických procesů a dějů v druhé fázi. Když člověk zastaví reflexní činnost myšlení i vytváření psychických stavů a jevů, bude se konečně moci zastavit na stanovisku, které vyplývá z tzv. čistého nebo přímého vnímání a pak už snadno pochopí koncepci jógické výchovy. Jejím cílem je dovést člověka až k naprostému zastavení duševní činnosti, k duševní nepohnutosti, jejíž postupná realizace znamená dosažení dobře evidovaného stavu vykoupení.

O této cestě pojednává text tohoto spisu.

A proč dávám čtenáři do rukou tuto knihu dnes, kdy jeho pozornost může být strhávána složitostí prudce se měnící situace, v době hluboké strukturální změny ve společenském životě národů? Jsem toho názoru, že dát se prostě absorbovat těmito změnami je méně užitečné než rozvážný vnitřní odstup ode všeho; to platí tím spíš, že člověk stejně zpravidla může být činitelem spíše pasivním než aktivním. Tento odstup je totiž dobrým předpokladem pro to, aby dění lépe pochopil. Aby vůbec mohl být člověk užitečným členem lidské společnosti, má být především dobrým pozorovatelem všeho. Pak bude umět

ve vhodné době „přiložit ruku k dílu“ a vnitřní rezervovanost mu umožní zachovat sílu, kterou může vydávat užitečným způsobem.

Zvykli jsme si planout pro události ve světě, aniž je vcelku můžeme dobře pochopit nebo je ovlivňovat. Tak se nás zmocňuje nervozita. Počínáme si jako někdo, kdo bezhlavě pobíhá v bludišti, aniž na okamžik pomyslí na to zastavit se a rozhlédnout, aby našel cestičku z bludiště jako člověk moudrý. Ten si je totiž vždycky vědom toho, že pobíhání je následek mentálního neklidu, a proto je méně užitečné než rozhlížet se po východisku.

Cesta k dokonalosti je poučením, že se máme chovat jako člověk moudrý. Duševní kázni se máme také zastavit, rozhlédnout po světě a pak stanovit správný směr. To je první užitek z jejího přijetí jako životní směrnice. Teprve pak se nám začne otvírat mystický svět, který je v první fázi také užitečný jen na úrovni pozemského žití a teprve ve druhé fázi v duchovních oblastech. Takové totiž jsou logické souvislosti duchovního úsilí na cestě k dokonalosti.

V Liberci, na jaře 1968

Květoslav Minařík

K 2. VYDÁNÍ CESTY K DOKONALOSTI

V létě 1968 připravil autor tento spis do posledního detailu k okamžitému vydání. Při tehdejších poměrech nemohl knihu vydat vlastním nákladem jako kdysi Přímou Stezku a Vnitřní smysl Nového Zákona, proto hledal a našel nakladatelství ochotné ji uveřejnit i přes nepříznivý posudek tehdejších předních psychologů. Jejich způsob uvažování byl do té míry ovlivněn materialismem, že se Cesta k dokonalosti vymykala

jejich porozumění. Jenomže okupace Československa 21. srpna 1968 vydání překazila dřív, než se mohlo uskutečnit. Žádné nakladatelství si potom až do r. 1989 nemohlo dovolit porušit tehdejší cenzuru, takže rukopis zůstal nevydán víc než dalších dvacet let; autor se už prvního vydání v r. 1991 nedožil. Dnes je první vydání rozebráno, mezitím je vydáno celé impozantní dílo Květoslava Minaříka a v desítkách tisíc výtisků slouží svému účelu: pomáhat na Cestě těm, kdo se snaží dostat na vyšší mravní a duchovní úroveň.

V Březové v lednu 2004

Zora Šubrtová

HLAVA I

POUKAZY K PRAXI

1. Účelem této nauky je v první řadě člověka uvést na cestu odstraňování karmických následků, pocházejících z niterných konfliktů.

Vysvětlení: Původ niterných konfliktů je ve špatných náladách. Vyúsťují v karmu, která potom působí v dlouhém řetězu postupných vtělení, v nichž vytváří charakter a tím i osud člověka. Proto můžeme přemožení špatných niterných nálad považovat za první etapu duchovně mystického vývoje.

Niterná pohoda je jedním z hlavních cílů světského člověka a zároveň je předpokladem duchovního růstu. Nejvyšší světský cíl je tedy vlastně základnou mystického vývoje. Můžeme z toho též usuzovat, že je mystický cíl vysoko nad úrovní nejvyšších světských ideálů, i když s těmito ideály není v protikladu.

2. Postupuje se k tomu vědomým upravitelstvím psychických vzrůstů a napětí.

Vysvětlení: Radost, utrpení, víra, rezignace atd. jsou vlastně duševní stavy, na něž může mít člověk značný vliv, jestliže tomu věnuje pozornost. Tento vliv získá nejlépe tím, že proti všem mechanickým tendencím duševního prožívání udrží jeden určitý chtěný duševní stav.

3. Tímto způsobem člověk dospěje k poznání příčin spontánních funkcí psychické přirozenosti.

Vysvětlení: Udržuje-li člověk určitý duševní stav navzdory všem opačným duševním tendencím, které pocházejí z mechanických niterných procesů, získává zkušenosti z psychologických tlaků opačné povahy a tak se zároveň poučuje o mechanické povaze neustálých změn v psychické bytnosti. Neboť

udržuje-li jeden chtěný duševní stav, osvobodí pozorující princip svého bytí od neustálých změn na duševní úrovni. Vlnící se hladina psychické bytnosti se mu stane kontrolovatelnou jako skutečnost na já nezávislá a strhující vědomí jen podmíněně.

Napětí, nálady a duševní stavy jsou totiž výsledkem kontaktů mezi vyššími psychickými činiteli a napětími, která člověk budí prostřednictvím smyslů svým niterným vztahem k vnějšimu světu. Když setrvává v jednom chtěném duševním stavu, nutí pozorující princip svého bytí, tzv. átmana, aby setrval v klidu. To je stav, který umožňuje, aby se všechno vnější i vnitřní dění rozvíjelo jako pozorovatelná skutečnost, z níž se člověk může poučovat jako divák nezaujatý životním dějem.

4. Na základě toho může své nálady ovlivňovat podle své vůle a přání.

Vysvětlení: Ve všem je změna. Když to člověk pochopí a bere v úvahu, nenechá se již znepokojovat takovým druhem nálady, o níž ví, že se považuje za překážku na cestě k duchovní dokonalosti. Spíše se trpělivým usilováním pokusí nežádoucí náladu ovládnout nebo setrvá v klidu naplněném přesvědčením, že se jeho dosavadní duševní stav opět změní v žádoucí.

Mystikové se o nálady nezbytně musí zajímat, protože nálady mají přímý vliv na výsledky duchovního úsilí. Např. povznesená a od pozemských zájmů oproštěná mysl přenáší vědomí do vysokých sfér bytí, čistoty a porozumění. Skleslá mysl, z níž se rodí pesimistická nálada, je podmínkou rozvoje strachu a vědomí přitom klesá do duševní temnoty. Ta je životním prostředím elementárních duchových typů a strašidel, vyvolávajících strach a bolest. Proto člověku udržování jednoho duševního stavu v mysli umožní poznat tyto souvislosti.

5. Tím jsou zájmy této nauky usměrněny (obráceny) do nitra.

Vysvětlení: Podstatná část zájmů cesty k dokonalosti se upíná k mechanice napětí v duševní sféře a z toho vyplývá nezbytnost psychické kázně, která bude popisována dále.

6. Všechny vlivy, jimiž na nás působí smyslový svět, se odrážejí v psychické přirozenosti. Z toho vznikají prožitky a z nich pocházejí životní zkušenosti.

Vysvětlení: Reakce fyzické bytnosti na vnější události mají podružný význam, jelikož bez psychických dotyků jedince s těmito událostmi by reakce nenastaly. Tím se také vysvětluje vznik a rozvoj magické schopnosti, projevující se jako necitlivost. Lidé, kteří jsou schopni z vědomí vylučovat všechny dojmy, mohou dosáhnout takového stupně duchovního vývoje, v němž se celá jejich psychická přirozenost osvobodí od těla, takže budou moci setrávat ve stavu čiré nezávislosti. Pak ovšem nemusí pociťovat to, co se dotýká jejich těla. Neboť pak se již ani stavy těla nemohou vtiskovat do vědomí, které, následujíc psychickou přirozenost, setrává též mimo tělo.

7. Proto jsou správně řízené funkce psychické přirozenosti rozhodujícími momenty pro nabývání životních zkušeností.

Vysvětlení: Správné řízení funkcí psychické přirozenosti znamená na jedné straně vyhýbat se neužitečným životním zkušenostem pomocí rozhodného hlubokého soustředění na Já, které není ve vztahu k diferencovanému jsoucnu, a na druhé straně ponechat otevřený průchod zkušenostem užitečným.

Neužitečné jsou ty životní zkušenosti, které pocházejí ze smyslových prožitků, do nichž se člověk duševně zcela ponoří, zapomínaje na sebe ve smyslu „já jsem“. V tom případě nepoužívá rozlišovací schopnosti, ale nechává se unášet bouřlivými vlnami svého nitra, toužícího po pocitových dotycích. Užitečné jsou pak ty životní zkušenosti, které přicházejí samovolně, to jest, když člověk po nich netouží. Za těchto okolností zůstává v činnosti rozlišovací schopnost, jejímž působením rozeznává

člověk sebe od dění. To je nutno pokládat za střetnutí vnějších skutečností s psychickou přirozeností; toto střetnutí je v přeneseném smyslu zažehnutím, jež jako samozářná síla vědomých postřehů poskytuje poznání, že dění má relativní význam a povahu.

Takto tedy vznikají užitečné životní zkušenosti. Vyplynávají ze samovolného vybití napětí, které člověk v minulosti vyvolal kladným poměrem k vnějšímu světu nebo dění a na něž zapomněl, protože tento vnitřní postoj k dění mu tehdy nepřinášel žádoucí výsledek.

Z hlediska bezprostředních vztahů vědomí k psychické přirozenosti jsou životní zkušenosti užitečné nebo neužitečné podle toho, jakou mají povahu a jak na ně člověk reaguje. Nepříjemné životní zkušenosti jsou užitečné, když se jimi nenechá uvádět do špatných nálad a pokud je schopen vnímat je bez nepříznivých niterných reakcí. Příjemné životní zkušenosti jsou neužitečné nebo i nebezpečné pro duchovní růst člověka, jestliže si ho duševně podrobují do té míry, že se jimi nechá pocitově unést. Když je však pozoruje jako prosté procesy, to jest bez pocitových reakcí, které se manifestují jako duševní přilnutí, jsou i ony užitečné.

8. Nežjišťuje-li člověk, že mezi psychickým stavem jeho vlastní bytosti a děním existuje vztah a z vlastní vůle tomu sám nezabránil, stává se vnitřně závislým na vnějších procesech a děních.

Vysvětlení: Příčina tohoto stavu, jak jsem již řekl, tkví v tom, že se člověk v dění smyslově vyžívá. To vede k zániku rozlišovací schopnosti a člověk pak vnímá toliko pocitové dotyky. Když je vědomí já a dění rozlišeno, tu člověk od dění duševně abstrahuje; výsledek toho je, že jeho vědomí již není zastíňováno relativně pomalými vibracemi pocitových dotyků. Proto může setrvávat ve světle, v němž přirozeně tryská

radostná nálada, která není podmíněna zevními příčinami.

9. *Vztah mezi procesem a sebevědomím (jástvím) má být přerušen.*

Vysvětlení: Sebevědomí (které je v tomto případě nutno chápat jako jáství), nezastíněné určitými sklony a impulsy, je vlastně pozorovací základna. Tuto základnu je třeba neustále očišťovat zaměřením pozornosti do neproměnného Prázdna za oblastí psychických vzduť a vln, vznikajících při neuvědoměných pocitových dotycích nitra s přírodou. Pak je toto jáství schopno zrcadlit dojmy jako symboly objektivních skutečností a tak je přenést do paměti; tímto způsobem dostanou životní zkušenosti reálný podklad a význam.

Neuvědomělé pocitové dotyky se ruší tím, když člověk bez ustání potlačuje všechny nálady a necitelností k sobě samému ve všech kategoriích pocítování vytvoří předpoklad pro trvání jednoho, zpravidla dobrého duševního stavu.

Všechny životní zkušenosti přestávají být reálné, jakmile se člověk nechá unášet pocitovými prožitky. Když však potlačuje nálady a neztotožňuje se na úrovni svého jáství se živočišností, spadnou mu z očí brýle mámení. Pak může určovat příčinu i význam vnucujících se prožitků.

10. *Potom nenastane ovlivnění dějem.*

Vysvětlení: Pozorovací princip, totiž sebevědomí ve formě jáství, nerušený určitými sklony a impulsy, se bude dívat na dění bez účasti. Tak člověk získá z toho, co pozoruje, zkušenosti a poznatky nezkrácené ustrnulými osobními názory, vyvěrajícími z citění se sebou samým. Kdo může nazírat na dění bez psychické účasti, získává životní zkušenosti čirým poznáváním, to jest bez činnosti a jejího zpětného působení.

11. *Výsledkem toho je, že ustanou konflikty, které pocitově žijící člověk vnímá a prožívá jako utrpení.*

Vysvětlení: Složky materiálu vlastní bytnosti se mají po-

zvedat k potenciálním silám psychické přirozenosti silou uvědomění, které zůstává ve vztazích ke světlu a čistotě. Jinak není možné vyhnout se duševní účasti na konfliktech ze vzájemného protipůsobení bytnosti a přírody prostřednictvím po-
cíťovací schopnosti lidského bytí. Nejdříve je nutno oprostít jáství, které se projevuje sebevědomím, od doléhajícího působení
vnějších věcí a činitelů. Potom se dostaví klid.

Klid symbolizuje stav nebo také sféru, která se jeví jako Prázdnota potenciálně průzračná a světlá. Jelikož je tato Prázdnota prapůvodem bytí, pak pozornost, věnovaná složkám (materiálu) vlastní bytnosti, snadno přejde až k poznávání všeho jako Prázdnoty. To je předpoklad pro zánik karmy bytí, postiženého duchovní nedokonalostí.

Když člověk věnuje pozornost složkám (materiálu) vlastního bytí a následkem toho dospěje až k vnímání Prázdnoty, zastaví koloběh reakcí vlastního počinání. Tyto reakce jsou radostné nebo bolestné podle povahy psychického vypětí, které vždy představuje účinnou sílu.

12. Utrpení, radost, bolest, nadšení atd. budou odstraněny.

Vysvětlení: Ježto Prázdnota, poutající potenciál psychické přirozenosti, poutá i vědomí, zaniknou v ní i všechna psychická rozechvění nebo rozvlnění. Z toho vzejde duševní rovnováha, jak vyplývá z následujícího aforismu.

13. Bude dosaženo duševní rovnováhy.

Vysvětlení: To je samozřejmé, protože byla nalezena neproměnlivá základna pro vědomí i psychickou přirozenost. Tato neproměnlivá základna je synonymem vyššího, za vším proměnlivým existujícího Já.

14. Nepozornost, lhostejnost k vlastním duševním stavům, morální nekázeň, vyhovování požadavkům nižšího já, naplňování myslí pouze hmotnými věcmi a představami, to vše rozbíjí vnitřní klid, rovnající se spáse.

Vysvětlení: Toto je pět překážek, které zatarasují cestu k niterné harmonii a tím i ke klidu a pocitům štěstí. Neboť jenom v člověku samém a nikoli ve vnějším světě je utajeno vše, co potřebuje k vyřešení problémů, z nichž pramení i spontánně vystupující nespokojenost.

15. Proto je třeba je přemoci.

Vysvětlení: Jakmile člověk tyto zdržující překážky přemůže, dospívá ke spokojenosti úplně samovolně.

16. Toho se docílí dokonalým sebeovládáním, jehož nejvýznamnějším projevem je potlačování všech niterných vznětů a úmyslné nevnímání duševních reakcí.

Vysvětlení: Potlačování niterných vznětů a nevnímání celkem samovolných duševních reakcí je dvojí formou téhož úsilí. Když např. člověk nepotlačí vznět v okamžiku, kdy se začne rozvíjet, musí zaměřit pozornost k lepším duševním stavům, které si může vybavit ve vzpomínkách. Dobrymi stavy se musí v mysli zabývat tak dlouho, dokud se nepřestanou vynořovat všechny nežádoucí pocity, do nichž byl stržen duševní nekázní nebo které se v jeho nitru vyvinuly z nestřežených pocitových vjemů a dotyků. Jinými slovy: jakmile člověk neovládne některá vzduť vystupující v psychické přirozenosti, musí jejich zpětné působení v příštích okamžicích překonat tím, že se bude udržovat v dobrém stavu. V tomto případě ovšem dobrý stav není podmíněn samovolně vystupujícími dobrými pocity v nitru.

17. Sebeovládání znamená: nemilovat žádnou bytost pudově, nemít ji v nenávisti, být pozorností soustředěn v sebe, nereagovat na dojmy vyvolávané vnějšími činiteli, vyhlazovat vnitřní podněty, projevy vášní a všechny sklony k duševním projevům a duševní činnosti ne přímo nutně (pro momentální zachování vnější existence).

Vysvětlení: Zachovávali-li člověk tyto předpisy, provádí pravou askezi, neboť odpor vůči osobní chtivosti je široce zalo-

žen. Jiné úkony, jako je např. zdvižení ruky u indických fakirů, nejsou askézí v pravém smyslu toho slova. Takovýto úkon později přechází ve strnulou sebetrýzeň, která se v duševním životě projevuje rozvojem tuposti. Tak je nakonec účel sebetrýzně zničen přeměnou pocitu bolesti v duševní tupost.

Pravá askeze se musí projevit spíš ve zvyšování než ve snižování duševní živosti, činorodosti a svěžesti. Pak se totiž omezující zásahy (askeze) stávají hlubokou orbou na poli prožívání a to vede k výraznému rozvoji niterné živosti. Jestliže sebeomezování (sebetrýzeň) vede k rozvoji psychických (magických) sil, je vždycky nežádoucí, pokud tyto síly neprovází rozvoj moudrosti, jakou byli vybaveni např. Ježíš a Buddha. A zase naopak: jestliže sebetrýzeň vede k rozvoji vnímavosti, svěžího myšlení, chápání, moudrosti atd., jeví se vždy jako žádoucí. To je ostatně velmi snadno pochopitelné.

Podezříváme fakiry, že užívají triků, i když tomu tak třeba není, ale uznáváme mudrce, kteří nám přinášejí osvěcující poznání. A přece jak psychické síly nadsvětského stupně, tak i moudrost se rodí z týchž předpokladů, totiž z askeze. Proto záleží na tom, jak askezi používáme. Zdůrazňuji: za pochybnou askezi považujeme sebetrýzeň, která vyústuje do duševní otupělosti; za dobrou považujeme takovou askezi, jaká stupňuje vnímavost, svěží myšlení, živost a duševní čilost.

18. Ovládnutím niterných vznětů získáme schopnost nadprůměrného postřehování.

Vysvětlení: Konkrétní vnímání je závislé na okamžikových stavech klidu a čistoty vědomí. Proto je samozřejmé, že člověk, který ovládl niternou vznětlivost v reakcích na vnější věci, samovolně získává pronikavější postřehovací sílu. Niterným uklidněním vytvořil totiž na úrovni vědomí pole čistoty. Toto pole je deskou, která jako zrcadlo odráží každé rozvlnění, vyvolávané buď fyzikálními podmínkami prostoru, nebo bytostmi rozličných sfér stvoření.

19. Za těchto okolností postřehy nejsou omezeny na hmotnou sféru.

Vysvětlení: Postřehovací základna tvorů je omezována nebo rozšiřována rozsahem sebeovládání, jehož konečným projevem je duševní klid, spojený s bdělostí. Obecně se člověk ovládá pouze v úzkých mezích na úrovni denního vědomí. Když však začne potlačovat každé hnutí v pocitech (nitru), propracuje se až k tomu, že bude tlumivě působit i na koloběh vzduchů, která jsou člověku utajována proto, že jsou pod povrchem denního vědomí. A kdyby se ve stavu bdění stále nutil do neporušitelné duševní rovnováhy, rozšířil by oblast sebevlády až do temnot podvědomí. Tím by rozšířil i postřehovací základnu až k této mezi. To znamená, že sebevládou, rozšířenou do oblasti podvědomí, se do podvědomí rozšíří i postřehovací schopnost.

Podvědomí je jednou sférou světa, neviditelného pro člověka s běžnou postřehovací schopností. V makrokosmickém smyslu symbolizuje jeden z neviditelných světů, obydlýný neviditelnými bytostmi. Proto člověk, který rozšíří postřehovací základnu až do podvědomí, vnímá jisté neviditelné sféry tak, jako obecný člověk vnímá svět viditelný.

20. Ostré pozorovací schopnosti se objeví svět nižších duchů, bohů, andělů i svět Brahmy.

Vysvětlení: Jmenované světy se vyvíjejí z jediné kosmické substance, ale odlišují se stavem frekvence energetických kvant, která určují jejich povahu. Ve sféře démonických bytostí je vlnová frekvence energetických nebo fyzikálních kvant velmi pomalá, proto v ní převládá polosvit až šero. Do těchto vlnových frekvencí se vměšují vibrace rychlejší a to je ze subjektivního hlediska podstatou silových srážek, které tyto bytosti pociťují a poznávají jako konflikty. Ve sféře bohů jsou energetické vibrace velmi prudké. Vzhledem k časově prostorovým podmínkám se proto neprostupují vibrační formace, které vytvořil

a vyvolal duchovní nebo psychický činitel nacházející se v určitém stavu. U bohů proto nedochází ke konfliktům v subjektivním smyslu a bohové tedy žijí v příznivějších podmínkách osobitého prožívání. Sféra Brahmy je založena na ultrakrátkém vlnění, které na úrovni prožívání způsobuje takřka splývání vibrací; jejich kritická blízkost vyvolává v oblasti vidění fenomen, který známe jako světlo.

Světlo brahmického světa je tedy produkt nebo obměna vibračních procesů o vysokém kmitočtu. Reprezentuje sféru, která se již nevyznačuje převahou prožitků, nýbrž vědomým vnímáním, za nímž existuje sebeuvědomění velikého (vesmírného) prostoru.

Vzhledem k subjektu odpovídá povaha „vlny určitého činu“ povaze vibrací některé ze sfér, již můžeme nalézt ve vesmíru. Těmito vztahy je odůvodněna existence zákona karmického zařadování bytostí. Tento zákon působí automaticky, protože každý čin je vyjádřením silové emise nebo emanace, která se vymyká z dosahu pořadající a potlačující moci člověka.

Proto nelze pokládat za správný názor, že jistá vnější příčina (Bůh) může cokoli změnit na stavu sil vytvářejících osud člověka. Uplatnění karmického zákona může klást překážky jenom člověk sám, a to tím, že se stane více uvažujícím než konajícím.

Když člověk proti tlaku přírodních sil udrží mysl povznesenou a čistou a vědomí, nezkalené vjemy smyslového světa, setrvá ve sféře bohů, i když jeho jednání bude v rozporu s karmickou podstatou této sféry. A v této zákonitosti můžeme nalézt klíče k tomu jak na pláni celého světa rušit pořádek, který vznikl působením slepých přírodních zákonů vyvolaných neuvědomělou činností.

Nelze však doporučovat, aby člověk stavy svého vědomí zůstával trvale v rozporu s činy. Nahromaděné spousty karmy z mechanického konání mohou v příhodném okamžiku přemoci

jeho vůli a pak se mechanická síla karmického zákona uplatní plnou vahou. Než se v tom případě člověk vzpomene, může se již ocitnout ve sféře, do níž povahou svého konání náleží. Potom může trvat celá léta, než se opět vymaní z následků svého zapomnění.

Z předcházejícího vyplývá, že umění vyhýbat se následkům vlastního konání se může uplatňovat pouze omezeně. Vždycky je možné, že člověk podlehne svodům, které sám vyvolává drážděním své nižší přirozenosti určitými druhy činů. Tím se vystavuje nebezpečí, že spadne do svého původního lidského stavu i potom, když se již duševní mocí povznesl výše, než kam náležel povahou své karmy.

Ve vesmíru je však všechno velmi dobře zařízeno. Ocitne-li se člověk ve sféře bohů, vystupují v něm touhy po konání dobrých skutků. Předpoklady ke střetnutí s ochrannými karmickými vlivy této sféry se proto tvoří jen při úmyslném jógickém metodickém postupu do této sféry za prožitky, jichž si člověk žádá z popudů nižší přirozenosti. Pak je vždy nutno počítat s tím, že může vyvolat odpor mechanického působení sil této sféry a tím i nebezpečí, že dosažený stav opět ztratí.

Člověk může lépe čelit samočinným následkům mechanického odporu sféry bohů jenom tehdy, obdrží-li vysoké psychické zasvěcení. Potom totiž vždycky včas rozpozná tendenci napětí nebo vlny, která ho má strhnout do propasti temnot, čili do neblahého prožívání. Možnost vstupovat do nebeských světů z vlastní vůle, získaná vysokým zasvěcením, by se snad vždy mohla pokládat za projev černé magie. Přece jen je to však vždy vysoká cesta, protože ukládá přiměřenou formu sebevlády, jež zřejmě vyústí do stavu odosobnění.

Je však ještě jedna cesta k poznání různých světů: stálé cvičení se v nelpění. Psychická přirozenost se nelpěním stane nezávislou na pocitových stavech. Jakmile se člověk z těchto stavů

psychicky vymaní, otevře se mu cesta do všech sfér bez ohledu na jeho dosavadní karmické zařazení. Může vstupovat do sfér bohů, andělů, strašidel a jiných duchovních bytostí. A pokud se mu v některé z nich nezalíbí, nesetká se s mocí, která by ho byla s to donutit, aby setrval a žil pouze v jediné sféře.

Když se mu však zalíbí v některé ze sfér, jimiž úmyslně prochází, uvede se do činnosti jeho prožitková karma. Pak se chť nechtě ocitne v té sféře, do níž náleží povahou svého konání a psychických emanací svého bytí. Ale dlouhodobé postřehování sfér různé povahy ho může dovést k tomu, aby začal vytvářet nový druh karmy; to ho může zavést na cesty, po nichž nepředpokládal, že někdy vůbec půjde.

K problému podmíněné závislosti na karmě a pobytu v jedné sféře je nutno ještě říci: pozorovací síla zjemňuje a zmohtňuje cvičením se v potlačování niterných vznětů. Když se člověk začne cvičit v soustředování mysli a pozornosti, je jeho pozorování ještě těkavé a nedokonalé. Proto je schopen sledovat analyzující myslí jenom povrch pozorovaných stavů nebo předmětů. Během doby se však jeho analytická schopnost zlepšuje, takže pronikne povrchem tvarů a bude schopen pozorovat síly a napětí, náležející v bytostné sféře do psychické oblasti. A když dosáhne vrcholu svého soustředovacího úsilí, totiž neporušitelného soustředění při bdělém vědomí, zesílí jeho analytické prozření tak dalece, že bude moci prohlédat skutečnost až k jejímu prázdkladu, k oné duchovní jsočnosti, z níž vzházejí těla stvoření a na jejímž těle se odrážejí. Pak již neexistuje nic, co by mu mohlo zabránit, aby vše dobře prohlédal. Proto může v přirozeném stavu postřehovat i sféry, které existují za hranicemi smyslového vnímání.

Cvičení pozornosti tak člověku umožňuje prostupovat sférami různého stupně hmotnosti, až si jednou proklestí cestu do Prázdknoty, která je absolutnem, a proto i základním prvkem

projeveného jsoucna. Je jen nutno doložit: vztah mezi základními psychicko-fyzikálními stavy vesmíru, které člověk poznává zvětšením rozsahu uvědomování, a různými stupni stvoření, tkví v odstupňované hmotnosti jednotlivých složek lidské bytosti, složek, které mají společný původ v jediném kosmickém principu.

Synonymem nejvnitřnějšího nebo základního prvku stvoření je u člověka pozorující Já. Dál od tohoto středu, který ve vesmíru sfér koresponduje se sférami bohů, andělů, duchů, strašidel atd., je v člověku psychická přirozenost. Pak docházíme až ke tvarům, které jsou ve vesmírném pojetí periferií emanací nejvnitřnějšího, resp. základního prvku, kdežto v subjektivním pojetí tělem bytostí. Proto člověk představuje mikrokosmos, svět v malém, který je obdobou makrokosmu, čili velikého světa – vesmíru.

21. Svět tvarů je projevem týchž sil jako světy právě jmenované, a proto je duchovně dospělý člověk může všechny postřehovat v přirozeném psychickém stavu.

Vysvětlení: Stvoření můžeme pokládat za různé stupně dekadence emanací kosmické Prázdnoty, rozechvělé napětím. Proto záleží jen na tom, aby člověk zvětšil variační schopnost svého uvědomování. Jestliže tedy někdo správnou kázní dospěje ke stavu neporušitelného čirého uvědomování, může postřehovat všechny světy, počínaje prvotními, čili nejvyššími božskými, a konče těmi, které jsou projevem tak dlouhých světelných vln, že se prakticky jeví jako bezdechá prázdnota kosmu nebo také půda, která je základem časově prostorových podmínek všeho stvoření.

22. Různé stupně energetických kvant jsou postřehnutelné, jestliže mysl pozorujícího člověka není roztržena změnami náplně.

Vysvětlení: Jestliže uvedeme mysl do naprostého klidu, po-

čne v nás vystupovat pozorující princip jakožto výkonný činitel. A uvedeme-li do klidu i tento princip, pak již žádná moc nebude moci položit hráze našim postřehům.

23. Postřehování v mezích obecného smyslového vnímání je podmíněno roztržštěním mysli.

Vysvětlení: Jestliže člověk mechanické duševní činnosti své bytosti nepoloží překážky, bude rozsah jeho vnímání omezen tak, jak tomu je u obecných lidí, žijících v psychické nekázní. Když se však pokusí stát se člověkem pozorujícím a nikoli prožívajícím, tu se začne duševně uklidňovat, čímž se současně jeho vnímání rozšíří.

24. Tím je odůvodněna potřeba sebevlády.

Vysvětlení: Duševním sebeovládáním je možno rozšiřovat poznání, které vzniká z dokonalých postřehů. To nám potvrzují i obecné zkušenosti. Např. je zřejmé, že člověk, který se nechá unést hněvem, smyslovým přilnutím, lítostí nebo jiným citovým vznětem, ztrácí přehled o situaci, protože jeho vědomí je těmito psychickými vzruchy unášeno. Kdežto ten, kdo ovládá každý niterný vznět, udrží si vědomí čisté a tím i přehled o situaci. A když dospěje k objektivnímu pozorování neustálých změn svého duševního stavu, pochopí celý mechanismus přírodního dění i příčiny existence všeho stvoření.

25. Nehybnost tělesná (při cvičení) a psychická (neustálá) je dokonalou sebevládou.

Vysvětlení: Oba druhy nepohybnosti jsou nutné, když chceme dosáhnout dokonalého upnutí pozornosti. Fyzická nepohybnost působí jako uklidňující činitel na eventuální duševní neklid, kdežto duševní nepohybnost člověku umožňuje, aby pozorností setrval na jednom předmětu libovolně dlouho. Tak je oběma druhy nepohybnosti dosaženo sebevlády, jejímž přirozeným výsledkem je rozvinutí schopnosti hlubokého vhledu, dokonalého postřehování.

26. *Přináší postřehy sfér od nejhrubších až k praelementu stvoření.*

Vysvětlení: Praeementem stvoření je kosmický fyzikální potenciál ve stavu dokonalé rovnováhy, čili je to vizuální kosmická Prázdnota. Proto jsou-li kosmické síly v tomto stavu, lze je postřehovat teprve tehdy, když je mysl téměř nehybná. Pak totiž postřehovací schopnost není omezována vlnami mysli, to je myšlením, a to je předpoklad pro postřehování i nejjemnějších vibrací a stavů napětí našeho kosmu.

27. *Překážkami dokonalé sebevlády jsou psychická vzdutí, která vnímáme, i ta, která jsou pod povrchem sféry denního vědomí.*

Vysvětlení: Pod vlnami vzruchů, které si uvědomujeme, existují ještě jemné vzruchy, které unikají našemu vědomí, činnému na úrovni smyslového vnímání. Když vnímání rozšíříme, posuneme hranice uvědomování až do sféry, která se nám dosud jeví jako podvědomí. Tím získáme možnost uvědomovat si vzruchy, které vědomí unikaly. A vnímáme-li vzruchy, které jsou z běžného hlediska skryty v podvědomí, můžeme je také ovládat. Jak dospějeme k jejich vnímání, říkají následující aforismy.

28. *Vnímání psychických vzdutí, skrytých v podvědomí, bude dosaženo soustředěním pozornosti (mysli) na stavy ze smyslového hlediska neprojevené.*

Vysvětlení: Aby mohl člověk hledět do svého podvědomí, musí se cvičit v upínání pozornosti na svou vnitřnější přirozenost, která se mu skrývá za jeho vlastní činnou přirozeností. A tato skrytá přirozenost se mu bude jevit jako nepohnutelná prázdnota obsažená v něm samém. Nechť však ví, že zatím co se snaží proniknout až do nepohnutelné části sebe sama – což možno definovat jako pokus o bezpředmětné soustředění – narazí na psychickou přirozenost, která je činná v nespočetných jemnějších projevech. Ale již zde, na stupni, který se vyznačuje

schopností vědomě pronikat do psychické přirozenosti, se nezkušený člověk může domnívat, že vnímá to, co se považuje za stavy neprojevené. Doopravdy však vniká jen do oblasti náležející do jemnější projevené skutečnosti, totiž fyzikální, silové. Na tomto stupni již může pozorovat mnohé vzruchy, které jsou skryty pod povrchem běžného uvědomování. Skutečnou základnu všeho projeveného (bytí) spatří teprve tehdy, když se mu podaří soustředit pozornost na stavy skutečně neprojevené, jejichž obdobou je latentní vědomí, případně naprostý klid.

Pokud člověk vědomím setrvává v psychické oblasti svého bytí a tím ovšem i v jemném fyzikálním světě, je ještě stále unášen vibračními stavy. Proto je osleповán proměnlivou tvářností zdánlivě skutečného světa, neboť vše, co se pohybuje, je neskutečné. Může si však pomoci tím, že nebude uznávat žádný z dosavadních vjemů. To je předpoklad pro vstup na nepohyblivou základnu všeho světa, kde člověku padá sám od sebe „závoj“, který vždy spočívá na Pravdě.

Člověk postřehuje pravou podstatu skutečnosti do té míry, do jaké je schopen postřehovat Prapodstatu stvoření. Proto čím je hrubší ta jeho Prapodstata stvoření, tím hustší závoj spočívá na Pravdě, již si přeje poznat. Když si však vytrvalým úsilím hledět na stavy skutečně neprojevené proklestí cestu k tomu, co je Nepohnutelné, spatří Pravdu takovou, jaká je. Pravdu, která již není zastírána jeho vlastními domněnkami, názorovou a zjišťovací automatikou a kladnými atavistickými postoji ke světu hrubých projevů.

29. Jsou-li psychická vzduť, skrytá v podvědomí, postřehnutá smysly zbystřenými koncentračními cviky, je třeba těmto vzduťm zabránit, aby již nevstupovala do vědomí.

Vysvětlení: Psychická vzduť, k nimž dochází pod úrovní denního vědomí, jsou spontánními, a proto karmickými kontakty, které se odehrávají na astrální (duševní) úrovni. Proto

člověk, který se propracoval k postřehování nevědomých vzduť, vlastně žije na astrální úrovni. Neboť tak jako tělo člověka náleží do sféry empirické skutečnosti a čiré vědomí do kladné Prázdnoty univerza, jeho psychická bytnost náleží zase do astrální sféry.

Astrální oblast je v bytostném světě reprezentována celou psychickou bytností tvorů; její tvárlivé projevy se často přetvářejí ve formace, které se vnímajícimu člověku jeví jako stínovité personifikace neviditelného světa. Vůbec tedy nezáleží na tom, zda na nejvyšším bodě jde o bohy nebo o strašidla na bodě nejnižším. Sféry a personifikace se vyjadřují zářením. Proto jsou božové personifikací vysokých psychických emanací, kdežto démoni emanací nízkých a pomalých.

Jestliže člověk vnímáním pronikl do své vlastní psychické přirozenosti a může postřehovat astrální jevy, znamená to, že je vlastně senzitivní. Vjemy neviditelného světa však na úrovni pocitů vyvolávají různé vzruchy, proto je nezbytné se snažit o to, aby se všechny vize rozplývaly. Kázní nevnímání neviditelná a jeho projevů se rozvine potenciální napětí, které reprezentuje sílu, již je možno použít k ovládnání nálad. O výsledku toho mluví následující aforismus.

30. Dokonalým vyhlazením těchto jemných vzruchů dobýváme vítězství nad vlastní psychickou přirozeností.

Vysvětlení: Dokonalá psychická sebevláda představuje duševní napětí, které se po způsobu indukce přenáší jako použitelná moc ovládajícího se člověka i na jiné lidi a tato moc je přemáhá. To proto, že stvoření je vlastně jednota, již vládne ten jedinec, který psychickým soustředěním obsáhl celou svou bytnost a může jí též vládnout.

Dokonalou duševní sebevládou – již můžeme vidět ve schopnosti vědomě udržovat duševní rovnováhu – jsou tedy dány podmínky k překonání vlivu světa. Z toho Ježíšův výrok, který

pronesl, když se dokonale ovládl: „Já jsem překonal svět.“

31. Tím je podmíněn postup v řádu stvoření.

Vysvětlení: Stupeň nebo hodnota bytosti v řádu stvoření je v přímém poměru ke stupni jejího sebeovládání. Jestliže člověk ovládá pouze některá psychická vzduť, přemáhá jenom některé ze sil, jež na něho působí. Vnikne-li však do větší hloubky své bytosti a ovládne-li vzduť tam vystupující, jeho vláda nad vlastním bytím se rozšiřuje na větší celky. Když vstoupí až do centra své bytosti a ovládne se úplně, překoná všechny vnější vlivy. Pak se již zcela automaticky povznese na úroveň dokonalých bytostí. Neboť přeneseným projevem bytostné dokonalosti je schopnost přemáhat každý vnější vliv.

Přirozený postup k dokonalé sebevládě je založen na předpokladu, že ovládneme pouze to, co jsme až dosud poznali. Když ovládneme to, co jsme poznali, naše poznání se prohloubí a tím získáváme možnost ovládat dosud v bytosti nepoznávané jevy. Tak můžeme dospět k ovládnutí všech jevů vlastní bytosti a posléze poznat Prapodstatu celého vlastního bytí. Proto je možno říci: vyhlazováním vjemů jemných jevů ve vlastním bytí, které postřehujeme zbystřenými smysly, dosahujeme postupu v řádu stvoření.

32. Jestliže se člověk nechá unášet jemnými vzduťmi psychické životnosti při dobrém jejich vnímání, získá schopnost vnímat astrální útvary.

Vysvětlení: Vnímání formací astrálního světa závisí za prvé na určitém stupni nervové přecitlivělosti, spojené s jistým stupněm uvědomění vjemových pochodů; za druhé na pasivním postoji k niterným vzduťm a vzruchům, které sice zjišťujeme, ale necháme volně probíhat; za třetí na zahloubanosti v sebe, což činí intelekt pasivním. Tímto způsobem se dostanou do kontaktu měnící se napětí v bytosti, smyslové orgány a citové já. To všechno se pak přeneso do vědomí, které je odevzdá usuzujícímu

já (rozumu); toto já je rozčlení a případně zařadí. A to je postup postřehu.

Mystickové, kteří neznají mechaniku niterných procesů, pokládají tyto vjemy za vyšší stupeň postupného produchovnění na cestě mystického vývoje. Ve skutečnosti to však znamená, že se jejich svůdné pocitové prožitky jen přenesly do sféry pro člověka ještě neúchopnější, než je sféra pocitových reakcí u těch, kdo neznají mechaniku svého pocitového života.

Postřehy formací psychické přirozenosti však nemusejí mít vždy úpadkovou tendenci. Jestliže člověk dosáhne nejvyššího stupně sebevlády, jeho normální schopnost vnímání se zvětší natolik, že může tyto formace též postřehovat. Ale absolutní sebevláda se tu stává zárukou, že tyto kontakty u něho nevyvolají psychické rozvlnění, které se projevuje prožitky na úrovni pocitů. Pak tyto postřehy vedou skutečně k poučením a tím k rozšíření poznání.

Většina lidí však neodolá tlakům, jež pocházejí z těchto kontaktů, a proto jsou strháváni do prožívání, jež je pak jejich údělem. Co to znamená, říká následující aforismus.

33. V tom je veliké nebezpečí.

34. Neblahé předtuchy, jakož i klamně vidiny, vzbuzují v člověku strach.

Vysvětlení: Strach, který pramení z astrálních postřehů a tušení, může postihovat i lidi, kteří jsou silně materialisticky založeni. Setkal jsem se např. se dvěma lidmi, ateisty a hmotáři, kteří se pokusili provádět mystická cvičení. Pochopili však toto úsilí tak, jak se většinou chápe: že je nezbytné cvičit se v duševní pasivitě. Následkem toho se dostali do vleku vlastní, ovšem neovládnuté, psychické bytnosti, jejímž vzduším se úmyslně poddávali. Pak zanedlouho dostali strach, jenž vyvěral z pocitu, že je pronásleduje cosi neviditelného, co probudilo jejich tušení a co na ně podle jejich domnění číhalo všude, zejména však ve

tmě. Svůj neblahý stav později překonali intenzivním pozorováním představy vyvolané vlastní silou, již umístili kdesi v těle, a kromě toho též živým vnímáním věcí vnějšího světa.

Vysoká mystická cvičení, vedoucí skutečně k duchovnímu růstu, musí mít tyto znaky: 1. Pozornost musí být upínána do prázdnoty, již člověk hledá za činností a životností svého bytí. 2. Mystické snahy musí být chápány jako úsilí zaměřit psychickou přirozenost ke bdění a dobrým stavům; znamená to vyvarovat se i netečnosti vůči zevnímu světu, pokud je tato netečnost příčinou toho, že ho člověk náležitě nevnímá.

Nejsou-li splněny tyto dva požadavky, začne vědomí bloudit labyrintem duševní přirozenosti, čili astrálním světem, jehož bezduché jevy vedou člověka k rezignaci vůči celému projevenému (smyslovému) světu. Přitom člověk může posléze na úrovni podvědomí zcela podlehnout neklidu astrální sféry, což se jeví jako posedlost.

Kdo chce provádět mystická vývojová cvičení, musí být velmi opatrný. Když obrací pozornost k Prázdnotě, která je za činností a životností bytí, musí dbát též na to, aby nepřestal vnímat smyslový svět, a to až do té doby, než se mu neviditelný svět začne jevit jako jiný projev smyslového světa. Vzdá-li se vnímání smyslového světa dříve, je vždy vystaven nebezpečí, že ztratí orientaci ve skutečném životě.

Astrální jevy náležejí do jiného vidma stvoření. Vznikly jednak křížením vibrační kosmické energie (interferencí), jednak osvobozením obrazotvorností vymodelovaných emanací psychického potenciálu bytostí. Podle toho je ovšem jejich vztah k lidským bytostem různý. Ty, které vznikají křížením vibrační kosmické energie (interferencí), mají o člověka velmi malý zájem. Jejich život se cele vyčerpává v oblastech jednotlivých žvlů, které jsou jejich vlastním domovem. Kdežto ty, které vznikly z emanací psychického potenciálu bytosti jako

osvobozený model obrazotvornosti, mají k člověku velmi úzký vztah. Možno říci, že se snaží představit se mu na úrovni jeho uvědomění, jsouce hnány k opětnému spojení se svým vlastním stvořitelem; tímto aktem se rozplynou opět v nic, které je jejich podstatou.

Tyto astrální bytosti se s člověkem snaží spojit na jeho duševní úrovni a to může způsobit nesčetné niterné konflikty. Jeho podvědomý strach před tím, že by mohl ztratit svou vlastní individualitu, v něm vyvolává psychický odpor. Astrální bytosti jej mohou snadno přemáhat, zvláště když propadne strachu před soustředěním, jehož pomocí se sdružují všechna psychická napětí. Potom se ocitá v náladách velmi často nepříznivých. Když se však nebojí a duševně se otevře těmto typům, které v jiném smyslu může poznávat jako pouhé pocitové stavy svého bytí, a když přitom ve svém vědomí dobře sdruží všechny životní a psychické síly své bytosti, spojí se s těmito astrálními typy prostřednictvím sjednocujících aktů sebeuvědomění (koncentrací). Tím získá posilující energii, která se uvolnila jejich rozložením. Je proto velmi užitečné znát tyto běžně neznámé pochody, pokud se ovšem této znalosti nezneužívá.

35. Síla je zlomena a člověk jakožto prožívající tvor propadá do strachu a utrpení.

Vysvětlení: To je výsledek trvalého postupu, o němž se mluví v aforismu 32.

36. Překonáním nálad vznikajících reakcemi na jemné vibrace kosmu, které probíhají pod úrovní denního vědomí, překoná člověk nebezpečí.

Vysvětlení: Jsou dva druhy nálad. 1. Ty, které vznikají reakcemi citu na smyslové vjemy. 2. Ty, které vznikají reakcemi vědomí na působivé momenty vyvolávané přírodou a které většinou probíhají pod úrovní denního vědomí. Z hlediska duchovního vývoje jsou jako překážky významnější druhé. Ukazují

totiž na to, že člověk neprohloubil sebeovládání a naopak se k psychickým změnám své bytosti chová celkem pasivně. Kromě toho dosud nezasáhl do dění v pocitové sféře, ačkoli se jeho duchovní zralost určuje především podle toho, jak dalece přemohl pocitové stavy, které se odrážejí v jeho vědomí.

I když však člověk nezná mechaniku vzniku nálad, má je alespoň překonávat, čímž zůstane „sám sebou“, to je duševně svobodný. Když tyto nálady překoná do té míry, že si zachová duševní rovnováhu, provázenou jasnou bdělou vědomí, zamezí útvarům astrálního světa, aby ho posedly a vnutily mu strach, slabost a disharmonii v pocitech, což se projevuje jako utrpení.

37. Zároveň tím bude posílen a také schopen snášet další poznávání.

Vysvětlení: Rozvoj poznávání klade na člověka požadavek, aby zvětšil odporovou sílu proti jeho následkům. Neboť poznávání nelze omezit jen na věci příjemné. Poznává-li člověk zlo, které se tak mocně uplatňuje v životě bytostí, může být niterně velice otřesen. Konání, které je podmíněno egoismem, vyvolává následky, které na poznávajícího člověka působí v podobě hrůzných předzvěstí. Když se neovládá, působí na něho tyto předzvěsti tak mocně, že by se rád získávaného poznání vzdal. Není však možné ucpat znovu ventil, jímž do bytosti vnikají vjemy. Kdo jde mystickou cestou, musí se proto obrnit proti otřesům z postřehů, týkajících se osudové mechaniky světa, především tím, že bude překonávat vlastní nálady. Potom je třeba zaujmout postoj mudrce (lhostejnost) k dobrotě i ke zlu, jichž se lidé dopouštějí z neuvědomělých popudů. Pak si jistě udrží nezbytný duševní klid při postřezích jakéhokoli druhu.

Později se takto začne prohlubovat žádoucí soustředění, které se postupně samo usměrní na čisté a neutrální Já, na Prázdnostu za tvořivými procesy bytí. A když i potom bude moci postřehovat dobré i zlé procesy jako činitele jak příčinné,

tak i výsledné, velmi pravděpodobně pochopí hluboký význam těchto procesů pro zdánlivě samovolný duchovní růst bytostí, které jsou jimi postiženy.

38. Odporovat strhující síle přirozenosti je askeze.

Vysvětlení: Kdo klade překážky duševně strhujícím myšlenkám, pocitům a samovolně vystupujícím duševním stavům, provádí vlastně odříkání, čili askezi. Askeze sama je prostředkem k získání čehokoli. Neboť překážkami k dosažení toho, o čem se člověk domnívá, že ukojí jeho tužby, nejsou vnější příčiny, nýbrž vnitřní.

Kdo není ukázněn v myšlení, pocitování a v náladách, je duševně roztržštěn; duševní roztržštěnost vede člověka cestami, na nichž nenajde žádoucí úspěch. Ukázněný člověk je centrem magnetických sil a toto centrum připravuje na popud projevený formou přání podmínky, aby se mohlo dostavit to, čeho si žádá.

Odříkání tvoří v nejvyšším smyslu podmínky pro rozvoj stavu dokonalosti na úrovni denního vědomí. To proto, že se člověk může odříkat toliko pomíjivých stavů; když se zřekne každého procesu, který znamená pomíjivý stav, musí na úrovni jeho vědomí vyvstat stav absolutna. Askeze lze tedy použít ke všemu, čeho chce člověk dosáhnout pro svoje dobro nebo potěšení.

39. Ta přináší mnohostranné síly a schopnosti.

Vysvětlení: Askezi se rozumí potlačování všech duševních vznětů, jež náležejí jednak do kategorie vznětů vědomých, jednak do duševních projevů podvědomých, atavistických i impulzivních. Proto je samozřejmé, že askeze symbolizuje aktivní psychickou činnost, která transformuje bytostné emanace. Mocným odříkáním se uzavírají všechny průchody, jimiž vyzařuje životní energie z těla; to je předpoklad pro změnu energetických projevů bytosti. Místo nevědomého vyzařování nastupuje napětí, které člověk, provádějící askezi, může vybičet

ve zhuštěné míře, jestliže kladným postojem vytvoří k něčemu kladný vztah. Schopnost vybíjet záměrně energii, kterou zharmonisoval a zhustil, je symbolem projevu magické síly, takže kdo provádí správně askezi, stává se vždy magikem.

40. Je jich třeba k předepsanému snášení reakcí na snahu rychlit duchovní růst, reakcí, které se projevují duševními konflikty a depresemi.

Vysvětlení: Jestliže následkem snahy rychlit vlastní duchovní růst dojde k zesílenému vybíjení nahromaděných spoust zlé karmy, musí člověk snášet tuto skutečnost bez odporu, reptání, nelibosti, strachu a skleslosti. Tento pozitivní duševní postoj k osudovým nepřízním totiž zvýší účinnou moc tření. Z toho vznikají životní zkušenosti, jimiž usilující člověk může překonat další překážky na cestě k duchovní dokonalosti.

Psychická kázeň, která se uvádí v souvislost s možností rychlit duchovní růst, nikomu hned nepřinese prožitky, poznatky nebo schopnosti, jimiž se zmenší jeho životní obtíže. Tato kázeň je předepsána proto, aby se rychleji roztavila zhutnělá a ztemnělá psychická napětí. Toto tavení se nejprve může projevit jako psychická krize, vzniklá z vnitřních příčin člověku nezjistitelných. Když jsou zmrtvělá a ztemnělá psychická napětí rozpuštěna – což se jeví odosobněním – může psychická kázeň vést k vytvoření příznivějších osudových okolností. Kdo se takto duševně očistil, získává touto kázní síly, jichž může použít k dobru jiných lidí.

Není třeba se obávat kritických osudových výbojů, které jsou někdy vyvolány psychickou kázní. Jestliže k nim usilující člověk zaujme pozitivní duševní postoj, jak řečeno nahoře, pozná, že zlo je vlastně dobrem, jestliže nemůže vzbuzovat příslušné pocity tím, že působí mimo okruh, v němž může být činná vlastní vůle člověka. Z psychických krizí, podmíněných tlaky psychické kázně, je možno získat světlo poznání, kterého běžně

žijící člověk nemůže dosáhnout. Asketa poznává vztahy mezi akcemi a reakcemi přímo, i když je jejich časové rozpětí delší než jeho současný lidský život. A toto poznání je poznáním karmy, v jejichž intencích musí člověk jít za každým svým cílem.

To znamená, že psychickou kázní člověk dosáhne schopnosti správně používat přírodních sil. To vede ke spáse, stejně jako jejich nesprávné používání, závislé na podřizování se chtění, vede do psychického zatmění a zhouby. Uvažujeme-li o překážkách na cestě k duchovní dokonalosti, poznáváme, že jsou obsaženy v touze po smyslových potěšeních. Kdo na nich lpí, upadá do strachu před zlem a stává se slabochem. To ovšem nejsou dobré předpoklady, nýbrž naopak indispozice na cestě k duchovní dokonalosti. Neboť jestliže akce za účelem urychlení duchovního vývoje přirychlí také karmu, pak rychlost, mnohostrannost a rozličná povaha nabývaných životních zkušeností jistě přivedou do zmatku člověka, který se neovládá.

41. A také jimi přemůže vliv obyvatel vyšších a jemnějších světů.

Vysvětlení: Jestliže se člověk odříká, vytváří se v jeho bytosti nejen kritické napětí, nýbrž také vzněty pocitové něhy. Z toho vyplývá, že když se dobře obrní před reakcemi temnými, nízkými a bolestnými, je ještě vystaven reakcím příznivým. To se může vykládat tak, že ze vznětů pocitové něhy vznikají kontakty s bytostmi vyšších neviditelných světů; tyto bytosti, podobně jako bytosti světů temných, působí na člověka tím, že v něm vyvolávají dobré, někdy dokonce až blažené pocity. Člověk provádějící askezi proto musí vlastně tlumit i vyšší a ušlechtilé vzněty, ale v tomto případě musí dávat pozor, aby je tlumil méně než vzněty nízké a zlé, aby si tak udržel relativní převahu dobroty, která ho vždy má provázet na cestě k duchovní dokonalosti.

42. Tím budou překonány překážky, kladené tímto prostředím.

Vysvětlení: Kdo přemůže temné vlivy, které na něho doléhají a popouzejí ho k stejnorodým reakcím, ale nepotlačuje lepší nálady, automaticky se stejně ocitá pod vládou astrálních mocí, v tomto případě dobrých. To pro něho ovšem též znamená, že je unášen psychickými vzduťmi, jež mu neposkytnou času k poznání povahy a funkcí duševní přirozenosti a k nabytí správného názoru na ně. Jinými slovy: stává se otrokem duševních (astrálních) mocí.

Když však potlačí všechna duševní hnutí, nalézá ve vesmíru pevný bod, z něhož ho nebude moci strhnout žádná síla ani inteligence, ať jsou její moc a vědění jakékoliv. Stane se podobným bohu Šivovi, na jehož těle tančí bohyně Kálí, ale nepohne jím, protože je bohem, který se všeho zřekl. Teprve tehdy, kdyby chtěl opět podléhat náladám, opustí tento bod; v tom případě však podlehl pocitovým pokušením.

43. Když si člověk zvykne na nepohnutelnou polohu těla a nekompromisně potlačuje hrubé (zřejmé) duševní vzněty, dostávají se u něho mystické stavy.

Vysvětlení: Tato situace vyvolává reakce mezi uklidněným již vědomím a jinými psychickými činiteli na jedné straně a dosud neustáleným tělem a pocitovou přirozeností na druhé straně. Z neklidu nižších bytostných složek vznikají impulsy, které jsou vysílány ke složkám již ustáleným; to se manifestuje jako abstraktní prožitky, čili mystické stavy.

Spontánní reakce na konflikt mezi složkami již ustálenými a ještě neovládnutými se jeví jako zvláštní prožitky. Jestliže se živočišné impulsy nižší přirozenosti musí rozplývat jednak v bezbřehém klidu vědomí, jednak ve vyšší životní potenci bytí, ustálené koncentrací, mají tyto prožitky vždy dobrou povahu.

Uvažujeme-li o povaze duševního klidu, jež člověk na sobě vůlí vynucuje, dospíváme k závěru, že před tím, než tohoto klidu dosáhne, bude u něho docházet k reakcím, které jsou jemné nebo hrubé podle toho, v jakém rozsahu uskutečnil duševní klid. Dochází-li u něho k reakcím hrubým a nízkým a vzepře-li se jim, pak začnou na úrovni jeho vědomí vystupovat reakce jemné a vysoké. Když se však vzepře i jim a nepřipustí, aby se předešlé opakovaly – rozšíří se oblast jeho klidu na celou bytnost. A protože tento klid vzešel z překonání samovolné bytostné pulsace nebo činnosti, je to klid plný jasu, respektive světla, které osvětluje všechno, co člověk vnímá; je to světlo poznání.

Mezi krajnostmi, jimiž jsou nízká a hrubá duševní vzduť a úplné uklidnění, dochází ke zvláštním psychickým reakcím: to jsou tzv. mystické stavy.

44. Jejich působením se mění jeho povaha i jeho bytostné působení.

Vysvětlení: Zvláštní psychické reakce, pocházející z pokusů ovládat celou bytnost, se označují za mystické stavy. Otřásají dosavadními názory člověka, protože vnášejí do jeho vědomí poznání, že existuje něco, co dosud nepoznal, něco velikého a skutečného. A bude-li dost čist, aby k těmto děním zaujal správný postoj, upevní ho to na cestě spásné mravnosti předepisované mystickou naukou. Bude-li na této cestě upevněn, jeho povahové založení i bytostné vyzařování se ihned změní.

Někdy se však stává, že se definitivní přeorientování v názorech projeví jako soustava bludných závěrů. Nesčetné projevy aktů duševního ovládnutí se někdy vyjádří i tzv. vnitřním hlasem, který však vždy nemusí pocházet z absolutna, nýbrž i z prostředí mnohem nižšího. Je-li člověk slabý a pokud si v sobě dosud zachoval latentní sklony k pocitovému životu, pak manifestace aktů psychického ovládnutí ve formě vnitřního hlasu

zpravidla pocházejí z prostředí astrálních formací citové sféry. Podle toho jej ovšem vnitřní hlas, resp. popud, začne nabádat k tomu, aby usiloval o realizaci utajených nižších sklonů ve své vlastní bytosti.

Přijme-li někdo psychickou kázeň podle zásad mystiky (nebo praktické psychologie, chcete-li) a nedosáhne stupně, který umožňuje zrušit a vykořenit celý pocitový život, může se stát, že ho předčasná manifestace mystického konfliktu, projevujícího se ve formě vnitřního hlasu, bude nabádat k tomu, aby se choval podle svého dosud nepřekonaného ideálu. To se později projeví tím, že se navrátí do světa, z něhož chtěl mystickou kázní uniknout.

Příčina tkví v tom, že niterná přirozenost člověka vždy nabádá jen k tomu, aby ukojil své touhy, které následkem povrchní psychické kázně zapadly do jeho podvědomí jako nadpomyslitelně jemné vlny.

Mluvím speciálně o vnitřním hlasu, protože je to zdánlivě primární činitel v oblasti nadlidských, resp. mystických sil. Ale vnitřní hlas je stejně jako jiné magické síly nutno hodnotit především jako psychického pokušitele. Z toho důvodu se doporučuje, aby se člověk řídil především rozumem a teprve potom niternými popudy nebo hlasy; na ně musí klást požadavek, aby jejich rady byly v souladu s logickým a rozumným uvažováním.

Mystické síly, jejichž působení člověk nevyrovná odosobněním, se skutečně mohou projevit jako psychické pokušitelky. Vidí-li člověk, který těchto mystických sil dosáhl, že jiní lidé tyto mystické síly nemají, dospívá k přesvědčení, že je bytostí duchovně lepší a mocnější než lidé ostatní. To je pýcha, která je vždy zhoubnou charakterovou vlohou, jestliže se za ní neskrývá nitro necítící s vlastní bytostí a milující jiné lidi.

Nedostává-li se člověku těchto vlastností, duchovně padne. Pak bude donucen samou přírodou, aby jednou za méně přízni-

vých okolností znovu opakoval úsek duchovního vývoje, kterým již dříve prošel.

V mravních otázkách se člověk má vždy podřizovat všeobecným mravním příkazům, o nichž ho poučují náboženské, mystické a duchovní autority, jako např. Ježíš a Buddha. Má se jimi řídit tak dlouho, až dospěje k neutrálnímu postoji k životu a dokonale vyhladí rozličné tužby po prožitkových stavech. Když již zcela vyhasne a začne se stavět k životu bez násilí, to jest jako pozorný divák, může předpokládat, že jeho vnitřní hlas je pravý. Potom se jím bude moci řídit i tehdy, když jej bude nabádat k tomu, aby reformoval všeobecná mravní příkázání náboženských autorit, zvláště týkají-li se tyto úpravy jeho vlastního chování a počínání.

45. Mystické stavy neurčují stupeň v řádu stvoření.

Vysvětlení: Stupeň duchovního vývoje je podepřen mystickými a životními zkušenostmi a stupněm sebeovládání. Mystické stavy, které jsou výslednými jevy v dílčích duchovních postupech, takový význam nemohou mít. Jsou to jenom přímé reakce na snahu ovládnout samočinné projevy a vyzarování vlastní bytosti a mohou si prorazit cestu do vědomí jenom tehdy, když se člověk neovládá úplně.

Z toho vyplývá, že vznik mystických stavů závisí na vhodných mentálních podmínkách; proto také nemohou představovat postup v řádu stvoření. Mohou však přinést dílčí poučení o problematice života nebo nadšení pro duševní snahy a to dává sílu k jednání, které vede k změně stavu nebo duchovního stupně.

46. Jsou však důkazem účinnosti duchovního úsilí a patrného projevu vyšší intenzity niterného žití.

Vysvětlení: Vnikají-li do vědomí tak hluboké bytostné reakce, jako jsou mystické stavy, je to samozřejmě znamením úspěchu na cestě sdružování duševních sil koncentrací a rozšíro-

vání rozsahu uvědomování, čili niterného (mystického) života.

47. Proto musí být hodnoceny jako první kroky na cestě k Probuzení.

Vysvětlení: Tedy jenom jako první kroky. V praktické mystice je totiž obecná zkušenost, že ani počet ani kvalita mystických stavů nemůže být zárukou, že člověk získá niterné osvícení a nevrátí se k živočišnému žití. Stává se totiž, že po vybití velké řady mystických stavů člověk v mystickém vývoji jakoby ustrne a pak se v něm opět začne ozývat volání živočišnosti, na něž často věčně reaguje, zatím co mystické stavy, které prožil, zůstávají jenom příjemnou vzpomínkou.

48. Po čase je usilující člověk přestane vnímat.

49. Příčinou toho je, že v něm začíná vystupovat sklon upínat se vědomím na bezbřehou a bdění plnou Prázdnotu, která po těchto konfliktech (mystických stavech) vyvstává před jeho zrakem.

Vysvětlení: Duchovní růst znamená v přeneseném smyslu průchod denního vědomí psychickou oblastí nebo psychickou přirozeností, která se začíná tam, kde končí smysly postřehnutelný svět, a končí tam, kde začíná Prázdnota absolutna. Ve smyslově postřehnutelném světě člověk dospívá k prožitkům, které otupují jeho postřehovací schopnost natolik, že mu psychická oblast zcela uniká. Vstoupí-li na cestu duchovního zdokonalení, opustí tuto sféru pomocí vědomého pozorování sebe sama na psychické úrovni a posléze postupuje k Prázdnotě, která je za hranicí všeho dění. V tom případě nemůže dosáhnout této Prázdnoty ihned. Zatím co k ní upíná pozornost, bezděčně naráží na psychickou (astrální) oblast, která na to reaguje vysíláním křížujících se vibrací do jeho vědomí. A to se děje až do okamžiku, kdy vědomou pozorností dosáhne hledané Prázdnoty. Pak nastane klid.

Tento postup se nazývá střední cesta.

Jinou, krajní cestou, jsou vjemové procesy na přechodech spánku a bdění. Jestliže totiž bdění představuje vjemové procesy a spánek klid, pak zejména u lidí mysticky pracujících dochází na přechodu z jednoho stavu do druhého k neobvyklým jevům. To souvisí s rozbíháním nebo zastavováním mechanismu vnímání.

Podle psychického stavu (čistoty) člověka mohou být tyto vjemy příjemné nebo nepříjemné; podněcuje-li proto někdo psychickou přirozenost mystickým úsilím ke zvýšené činnosti, rovnají se tyto vjemy mystickým stavům. Když konečně dosáhne tak vysokého stupně sebevlády, že potlačí duševní činnost i v době spánku, pak i přechody z bdění do spánku a naopak budou bezbarvé, čili bez zážitku.

To znamená, že člověk, který mocí sebeovládání dospěl k postřehnutí nejvyšší Prázdnoty, zamezí i to, co se nazývá mystické stavy. Je-li však teprve na cestě k dokonalé sebevládě a cvičí se ve bdění, jímž nahrazuje postřehování Prázdnoty, může prožitkové procesy, zvané mystické stavy, zaznamenávat stále. Trvají-li tyto stavy dlouho, zvykne si na ně a začne je považovat za obyčejné reakce, nikoli za mystické prožitky. Místo změn v prožitcích tak dospívá ke změně životního názoru.

50. Dostavují se však mnohdy dále ve formě věšteckých snů.

Vysvětlení: Správné mystické úsilí činí člověka schopným dokonaleji vnímat. Na základě toho začne vnímat reakce ve sféře, která je pod prahem denního vědomí a do níž se nejsnáze dostává na přechodu mezi spánkem a bděním. Jsou-li tyto reakce posunuty více do bdění a často se opakují, zvykne si na ně, a proto se mu již nezdaří být mimořádné. To často budí zdání, že mystické stavy již ustaly.

Protože však za těchto okolností bystrost vnímání nebývá zeslabena, mohou se mimořádné reakce dostavit za příznivějších okolností, totiž v tělesném klidu, který je největší v době

spánku. Ve spánku nemusí uvědomování, zvýšené mystickým úsilím, zpracovávat příliš mnoho vstupujících vjemů, takže snadno odrazí a přenesení do vědomí seskupení psychického napětí, které vytváří buď symbolické, nebo podobné, nebo stejné obrazy jako událost, která se má dostavit. Tyto obrazy jsou přibarveny a zformovány činnostmi, jíž se člověk dopustil v dřívější době.

Předzvěst, čili příznak formující se události, sídlí v astrální sféře a může se vnucovat do vědomí i za bdění. Zralé karmické napětí se vždy neustále vnucuje do oblasti vědomí a tím člověka psychicky formuje tak, aby se v jeho bytosti vytvořily podmínky pro přijetí (zažití) události připravené v duševním (jemném) světě. Předzvěst sama pak značí, že se již v životě člověka v konečné fázi seskupují karmické síly určité povahy, což trvá několik dní nebo měsíců, ba i roků. Celou tu dobu se postupně nabíjí ovzduší kolem něho výpadovou mocí budoucí události. A jelikož člověk, stejně jako každý tvor, nejsnáze vnímá nejbližší jej obklopující síly a napětí, je tím vytvořen předpoklad pro vnímání předzvěsti jakožto první vlny psychické sféry.

Mnohdy však bývají předzvěsti falešné: předem se ohlašující událost není do všech podrobností podložena zralou karmou nebo je člověk k sobě neupřímný a lže si.

Správné předzvěsti obdrží jenom lidé duševně čistí, k sobě upřímní a pravdomluvní, kdežto lidé prolhaní a k sobě neupřímní vidí všechno zkresleně. A jelikož u žádného člověka nelze předpokládat, že je absolutně upřímný a pravdomluvný, nedoporučuje se věřit tomu, co se dostavuje jako mimořádný vjem a co má být nebo je předzvěstí.

51. Těm se však nesmí připisovat důležitost, aby se neulpělo na jednom stavu.

Vysvětlení: Vjemy, sny, mystické stavy a niterná pohnutí mají původ v kontaktech s kvalitami a napětími vnějšího světa,

ať fyzického, nebo psychického (astrálního), nebo duchovního. Proto vzniknou, potrvají krátkou dobu a zase zaniknou, dokazující tím, že jejich platnost je dočasná a omezená. A jelikož tyto vjemy atd. pocházejí ze sfér kvalitativně různorodých, jednoduše je zařazujeme do prožitkových procesů, pocházejících z astrální oblasti. Astrální oblast je střední sférou ve třech světech, totiž tělesném, duševním a duchovním.

Duchovní sféra je pravým domovem vnitřní podstaty člověka. V ní kotví schopnost pozorovat, usuzovat, chápat, udržovat duševní rovnováhu a získat moudrost. Pozorování je nedokonalé, jestliže není utlumena těkavost. Úsudek je nesprávný, jestliže se člověk nechá ovlivňovat přesvědčující mocí zevních věcí. Pochopení je nemožné, ztrácí-li se ze zřetele všechny podrobnosti manifestace jednotlivých věcí. Rovnováha je ztracena, zachová-li si člověk přesvědčení, že pomíjivé věci jsou pravé a podstatné. Vědění nemůže nabýt, kdo se nechá ovládat nezkrocenými smysly.

Je-li člověk roztěkaný, neklidný, nepozorný k podrobnostem a věří-li v pravost podstaty toho, co je pomíjivé, může v nejpriznivějším případě přebývat vědomím ve sféře jemného dění, čili ve sféře astrální. Jenom v této sféře může hledat původ všech změn, které může zjišťovat ve svém nitru. Přebývá-li v ní (vědomím), nerozvinou se v něm vlastnosti duchovní sféry, totiž klid, stálost, rozvážnost, správné usuzování a vědění.

Lidé zpravidla přiznávají určitým duševním projevům absolutní důležitost a to znamená ulpění v astrální sféře. Tím je odůvodněn požadavek tohoto aforismu.

52. Cvičení v nelpění vyvolává duchovní i mystický postup.

Vysvětlení: Nelpění je projevem nejvyšší mravní kázně. Nelpěním zpřetrhá člověk všechna pouta vízící ho k zemi. Je to stav, který se nazývá veliké osamocení. Když toto osamocení vyvrcholí, ruší se pouta i mezi vlastním vědomím člověka

a jeho tělem. To proto, že nelpění je možné uskutečňovat toliko ve vědomí, které se jím očistí. Tím se však vystupňuje jeho potenciální intenzita tak, že se člověk kvalitativně může docela snadno osvobodit od své bytosti v celém jejím rozsahu.

Nelpění je reálný postoj k životu; z toho vzniklé vnitřní rozechvění (vibrace) představuje účinnou fyzikální sílu. Ta je sice tělu vibračně blízká, ale je tak intenzivní, že se člověk může při dobrém uvědomění si této síly od těla oddělit. Sebeuvědoměním na úrovni kvalit uvědomování, čili vědomí, žije totiž člověk v tak intenzivním vibračním poli, že tělo ve srovnání s ním představuje jenom vibrace skutečností stínových (mátožných); proto se tyto dvě podstaty, totiž vědomí a tělo, snadno od sebe odpoutají.

53. Duchovní růst se zpomalí až pod mez nejmenšího možného přirychlení a duchovní svoboda bude také ztracena, jestliže člověk ulpí na jevech pozemských, astrálních, nebo na skutečnostech duchovních.

Vysvětlení: Člověk jistě zůstane nezávislý na všem stvoření, nebude-li si nic přát, ale spokojí se s tím, co mu poskytuje osud a co získává přirozenými povinnostmi, které na něho vkládá svět. Když si nic zvláště neoblíbí, ale bude považovat za hodné obdivu vše, co vytvořila příroda ve své nepochopitelné tvůrčí činnosti. Nevzplane-li jeho láska k jedné jediné bytosti, nýbrž bude umět milovat všechno stejně. Tato nezávislost vede k vyproštění z poutající moci věcí. Moc nad sebou jim člověk uděluje tím, že si je buď přeje, nebo se mu líbí, nebo je miluje a tak se na ně duševně poutá.

Akt ulpění je však ještě hlubší, než se zdá z toho, co jsem právě řekl. Např. uvědomění si vjemu je nejjemnější formou ulpění. Díváme se na něco, vnímáme to, a proto k tomu zaujmeme jistý vnitřní postoj. Z tohoto ulpění se rodí lpění tak hutné, že si ho již ani neuvědomujeme. Z toho plyne poučení,

kde musíme začít rušit ulpívání. Následující aforismus o tom mluví blíže.

54. Proto je třeba dosáhnout stavu, v němž jsou automaticky rušeny vjemy a potlačována všechna vnitřní hnutí a vzrušení.

Vysvětlení: Jestliže člověk dospěje k tomu, že bude moci všechny vjemy, které mohou vstupovat do jeho vědomí prostřednictvím smyslového vnímání, pokládat podle jejich hodnot i kvalit za stejné, stane se indiferentním. Hodnoty všech věcí se z jeho hlediska úplně vyrovnají. Ale z indiferentního stanoviska vzniknou ještě další duchovní hodnoty. Člověk především ruší spontánní pocitové hodnocení toho, co vnímá, a ruší též posuzovačnost. Je-li posuzovačnost zrušena a netvoří-li si proto úsudky o jednotlivostech, které vnímá, je zbaven pokušení, které ho vede ke lnutí. Když tento stav uzraje a následkem toho člověk přestane vědomím reagovat na okolní svět, mizí zakryt z jeho pozorujícího já i z dění, v jehož středu je. Dokonce může vyloučit každou možnost vzniku spontánních reakcí na vnější svět ve formě chtění a odporu.

Zničení chtění a odporu je podstatným předpokladem vnitřního osvobození. Neboť chtění a odpor jsou projevem osobnosti, úzké jak svými vztahy, tak i chápáním a poznáním. Zničení chtění a odporu fakticky ruší vztahy ke všemu stvořenému. Jsou-li proto chtění a odpor zrušeny v nejširším možném smyslu toho slova, vede to k oproštění od věcí vysokých stejně jako od věcí nízkých.

Když člověk zničí mocný vliv stvoření tak, že ho již nemůže psychicky poutat, získává schopnost volně vstupovat do všech vesmírných sfér. V nich může získat zkušenosti, které mu umožní vyhnout se každému pokušení. Výsledkem toho je absolutní svoboda, nejvyšší cíl každého jedince.

55. Tím jsou získány všechny potřebné podmínky.

Vysvětlení: Z toho, co jsem řekl ve všech předchozích aforismech, vyplývá, že duchovní vývoj nelze zakládat na soustředovacích postupech, nýbrž spíš na způsobu života. Jeho vysoké mety je nutno spatřovat spíš v úplném ovládnutí celé přirozenosti než v neomezené možnosti přebývat v určitých abstraktních sférách. Ale cesta k ovládnutí sebe sama je těžká, pro světského člověka plná nepříjemných povinností. Člověk zaslepený nevědomostí ani nevidí, že po ní dospěje k dobrým a hledaným výsledkům. Proto se raději mocně upíná k tomu, co za méně práce slibuje víc, a k tomu, aby mohl uniknout ze svého současného stavu. Ten jej vždy tísní, protože jeho touhy jsou zpravidla větší než možnosti je ukojit. Jak by potom rychle nesahal po lepších možnostech, které se mu zdají snadněji dosažitelné? Proto se s lehkým srdcem neodpovědně utíká ke koncentračním cvičením, která mu zdánlivě nekladou žádná omezení ve chtících, pudech, náladách, sklonech atd.

Ale zde bys měl zastavit své kroky ty, který jsi „synem země“. Poslechni zkušeného člověka, který tě v souhlasu s logikou v uvažování varuje!

Osvěcující a spásné soustředění nemůže vzniknout ze soustředění myslí, pozic nebo fixace zraku, na něž ten, kdo spásnou kázní nepřiložil uzdu projevům své nižší přirozenosti, může jediné spoléhat. Takové soustředění totiž může vyrůst pouze z hlubokých mravních předpokladů. Vzniká z toho, že člověk dá své bytosti pouze jeden směr na úrovni denního vědomí, myšlení, pocitů, těla i podvědomí. A tento směr vyplývá z duševního usměrnění k jednomu cíli na jedné straně a z všestranného bytostného omezování na úrovni chtění vůči světu na druhé straně.

Teprve tehdy, když člověk zcela a bezvýhradně své bytosti znemožní vycházet do světa za pocitovými prožitky, vytvoří předpoklady pro duševní harmonii a rovnováhu. Ta sama je

soustředěním, které již neprovádí vůle, mysl a zírání, nýbrž celá bytost, především prostřednictvím pocitové přirozenosti. Pak se soustředění stane velice mocným a samo o sobě znamená vypjatou žádost po nadsvětských věcech, které vystupují před duševním zrakem jako následek zničení touhy po věcech světských. Tato žádost po nadsvětských věcech, tak mocná, protože usměrněná k jediné věci, musí rychle vést k žádoucímu výsledku.

Pokud tedy člověk přijme mystické poučky o soustředění a při snaze uskutečnit je rozdvojí své bytostné tendence, je samozřejmé, že si tím nepolepší, nýbrž spíše pohorší. Jedno-
směrná tendence přinese výsledek z příslušné sféry snadněji, protože výsledky jsou vlastně odpovědí na vnitřní volání. Ale člověk se zdvojenou bytostnou tendencí volá vlastně do dvou světů. Proto je jeho volání polovičaté a takové budou i jeho výsledky.

Duchovní nauky je proto nutné pokládat za životní směrnici vhodnou pro ty, kdo se již nabažili kupčení se světem, který je za přílnutí odměňuje svými odpadky. Jsou pro ty lidi, kteří se ze světských zkušeností poučili, že je třeba hledat jinde a stejně nekompromisně, jako dosud hledali ve světě. Takoví lidé jistě přijmou celou nauku a uskuteční ji, což samo sebou přináší dobré a hledané výsledky.

Z vyššího hlediska není správné považovat svět za bahnitý rybník, v jehož kalných vodách mohou nejúspěšněji lovit chytřáci. Na světě stejně jako v duchovnu se nejlépe vede těm, kdo tomuto nebo onomu světu dali co nejvíce. Jen zaslepeným fantastyům se cesta za osobními úspěchy bez osobních obětí může zdát dobrá. Po ní jdou ti, kdo chtějí pomocí duchovních nauk neobvyklými metodami získávat cosi žádoucího pro elementární bytnost. Na této zemi platí zákon – a platí vlastně v celém vesmíru – že duchovní dokonalost, která též jistým způsobem

potěšuje, může být jen výsledkem nekompromisního zřeknutí se světa. To je poučka, již musí přijmout každý člověk, který se chce touto cestou dát.

Toho, kdo vstoupil na cestu duchovního zdokonalování pomocí soustředění, však mohou mýlit počáteční dílčí úspěchy. Ať začne provádět soustředění podle pokynů mystických nauk člověk jakkoli mravně nečistý, vždycky může získat dílčí úspěchy, které se mu zdají slibovat další postup. Tyto úspěchy však pramení z toho, že každý náraz vědomí na materiál vlastní bytostnosti z ní vydobude jisté esence, které vykouzlují zvláštní zážitky. Ale nic víc se stát nemůže. To proto, že bytost každého člověka obsahuje již od narození síly, jejichž stabilita se snadno porušuje mentálními nárazy, zesílenými koncentrací mysli.

Duchovní dokonalost je daleko za těmito dílčími výsledky. Na cestě k duchovnímu zdokonalení se totiž musí rozplynout zhutnělé shluky energetických kvant, které kromě těla tvoří též celou duševní bytnost. To ovšem vyžaduje, aby člověk tyto zhutnělé shluky upravil transformační funkcí osobních kvalit tak, aby se mohly rozplývat jako ty prvotní, s nimiž, jak jsem řekl, má úspěch i člověk mravně nečistý. K těmto transformačním procesům však nedospěje jinak než morálním úsilím. Jenom ten, kdo se umravňuje podle předpisů mystické nauky, dosáhne toho, že celá jeho bytost zprůzračňuje a vibračně se povyšuje. A to jsou předpoklady pro rozpuštění i těch částí bytnosti, které u obecného člověka zůstávají zledovatělé i pod nárazy těžkých a bolestných životních zkušeností.

To znamená, že umravnění podle předpisů mystické nauky působí daleko energičtěji než zmíněné životní zkušenosti. Proto je lze uskutečňovat jenom s velkými obtížemi.

Dílčí úspěchy, o nichž jsem mluvil, mohou vést zaslepeného a zkaženého člověka k přesvědčení, že požadavek morálního sebezdokonalování je pouhým strašidlem, které ho má zdržet na

cestě za úspěchem. Ale moudří lidé nechtějí nikoho strašit. Konstatují jen, čeho je třeba k tomu, aby postup k duchovní dokonalosti znamenal celkovou bytostnou proměnu a nikoli stupňování nebezpečí, že dojde k bytostné roztržce, která se posléze projeví v celkovém zhoršení subjektivního stavu člověka.

Úspěchy na cestě za duchovním zdokonalením mohou podle mravní hodnoty člověka vyvolávat dvojí duševní rozpoložení. Člověk mravně zdokonalený je bude pouze konstatovat, kdežto člověk mravně nízký z nich bude mít radost. Tato radost je však podmíněna pocítováním a pocitovými efekty. V závislosti na pocitech se skrývá příčina duchovních pádů, k nimž jistě dojde, jestliže se shodou okolností člověk bude ubírat prostředím, podněcujícím ho k prudké radosti nebo utrpení.

Při postupu k duchovní dokonalosti na ně jistě narazí, protože tato cesta prochází astrální (duševní) sférou, kde tato prostředí jsou. Když se však naučí pouze suše konstatovat, že nastala změna duševního stavu nebo začaly vystupovat pocitové procesy, pak má zaručeno, že rozvinul vysoké mravní hodnoty, které nepřipustí, aby byl překvapen nebo unesen tlaky sfér, způsobujících zvyšování hladiny radosti nebo bolesti. Člověk takových mravních kvalit nebude překvapen ani duševními stavy ani případnými projevy neviditelné sféry, což znamená, že bude zcela přirozeně tlumit všechna vnitřní vzduť na této cestě tak častá a pro obecného člověka neúnosná.

OBSAH

CHARAKTERISTIKA CESTY K DOKONALOSTI	5
PŘEDMLUVA	7

Hlava I

POUKAZY K PRAXI	14
---------------------------	----

Hlava II

O KÁZNI	53
-------------------	----

Hlava III

O SOUSTŘEĐOVÁNÍ	85
---------------------------	----

Hlava IV

KONEČNÉ POUČKY	107
--------------------------	-----

Hlava V

PRŮVODNÍ JEVY A VÝSLEDKY DUCHOVNÍHO ÚSILÍ	130
--	-----

Hlava VI

VSTUP DO MYSTIKY VŠEOBECNĚ	168
DOSLOV	171

Květoslav Minařík
CESTA K DOKONALOSTI

Vydavatelská řada PŘÍMÁ STEZKA

Svazek 5

K vydání připravila PhDr. Zora Šubrtová

Obálku navrhl Richard Bergant

Vydal CANOPUS, 2012

Druhé vydání elektronicky v PDF

Zpracováno podle druhého knižního vydání z roku 2004

Stran 176

Sazbu zhotovil Zdeněk Wagner – *IceBearSoft*, Praha